

УДК 69.003

DOI <https://doi.org/10.32782/2664-0406.2025.46.10>

Гончар В.В.

д.е.н., професор,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ORCID: 0000-0002-8765-6656

Калінін О.В.

д.е.н., професор,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ORCID: 0000-0001-5238-0525

Коритько Д.Г.

к.ю.н.,

ТОВ «Юкрейніан канстракшн аддітів технолоджіс»

ORCID: 0009-0009-8486-6840

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТІВ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

***Анотація.** У статті досліджено проблематику фінансово-економічного забезпечення проєктів реконструкції та відновлення українських міст в умовах триваючої збройної агресії та післявоєнної трансформації економіки. Актуальність теми зумовлена безпрецедентними масштабами руйнування міської інфраструктури, істотним скороченням внутрішніх фінансових ресурсів та високою залежністю процесів відновлення від міжнародної фінансової допомоги. Встановлено, що традиційні підходи до фінансування реконструкції на основі бюджетних ресурсів є недостатніми для забезпечення комплексного та сталого розвитку міських територій.*

У межах дослідження узагальнено теоретико-методологічні засади формування фінансово-економічного забезпечення проєктів реконструкції, уточнено сутність і особливості застосування системного, програмно-цільового та проєктного підходів у відновленні міст. Проведено аналіз сучасного стану фінансування проєктів відновлення українських міст станом на кінець 2024 року, виявлено домінуючу роль міжнародної фінансової допомоги, обмежені можливості державного та місцевих бюджетів, а також наявність значного фінансового розриву між потребами відновлення та фактично доступними ресурсами.

Особливу увагу приділено оцінюванню економічної ефективності проєктів реконструкції, яка розглядається не лише з позицій фінансової окупності, а й через призму соціально-економічних ефектів, впливу на зайнятість, інвестиційну привабливість та якість міського середовища. Проаналізовано ключові ризики реалізації проєктів відновлення, зокрема фінансові, інституційні, соціально-економічні та безпекові, що можуть суттєво впливати на результативність використання залучених ресурсів.

Обґрунтовано напрями вдосконалення фінансово-економічного забезпечення відновлення міст, серед яких визначальними є запровадження багатоканальних моделей фінансування, посилення фінансової спроможності територіальних громад, розвиток механізмів державно-приватного партнерства, підвищення ефективності управління міжнародною фінансовою допомогою та інтеграція принципів сталого і «зеленого» розвитку у процеси реконструкції. Зроблено висновок, що реалізація запропонованих підходів створює передумови для підвищення ефективності використання обмежених фінансових ресурсів і забезпечення довгострокового, економічно обґрунтованого відновлення українських міст.

***Ключові слова:** інвестиційні проєкти, девелоперські проєкти, оцінювання проєкту, фінансово-економічне забезпечення; відновлення міст, реконструкція, проєкти від-*

новлення; об'єкти житлового, промислового, громадського, релігійного призначення; девелопмент; міжнародна фінансова допомога; місцеві бюджети; державно-приватне партнерство; економічна ефективність; управління ризиками; ризики; життєвий цикл об'єктів нерухомості; життєвий цикл проєкту; міжнародний досвід.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження фінансово-економічного забезпечення проєктів реконструкції та відновлення українських міст зумовлена безпрецедентними викликами, з якими зіткнулася Україна внаслідок повномасштабної збройної агресії. Значні руйнування житлової, транспортної, інженерної та соціальної інфраструктури міст призвели до різкого зниження якості життя населення, втрати економічного потенціалу територій та зростання соціально-економічної напруги. За цих умов питання відновлення міського середовища набуває не лише містобудівного, а й стратегічного загальнонаціонального значення.

Відбудова та реконструкція українських міст потребують мобілізації значних фінансових ресурсів, раціонального їх розподілу та ефективного використання. Традиційні підходи до бюджетного фінансування виявляються недостатніми у зв'язку з обмеженістю державних і місцевих фінансів, зростанням дефіциту бюджету та одночасною необхідністю фінансувати оборону, соціальний захист і макроекономічну стабільність. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження сучасних фінансово-економічних механізмів забезпечення проєктів відновлення, включно з поєднанням бюджетних, інвестиційних, кредитних, донорських і приватних джерел фінансування.

Крім того, процеси реконструкції та відновлення мають бути спрямовані не лише на відтворення зруйнованих об'єктів, а й на формування конкурентоспроможних, стійких та економічно життєздатних міст відповідно до принципів сталого розвитку, «зеленої» економіки та європейських стандартів. Це зумовлює потребу у фінансово-економічному обґрунтуванні інфраструктурних проєктів, оцінці їхньої соціально-економічної ефективності, управлінні ризиками та забезпеченні прозорості використання коштів.

Важливим аспектом актуальності теми є також інтеграція української системи відновлення міст у міжнародні фінансові та інституційні механізми. Масштабна участь міжнародних фінансових організацій, урядів іноземних держав і донорських фондів потре-

бує розроблення чітких, зрозумілих та економічно обґрунтованих моделей фінансового забезпечення проєктів, здатних гарантувати цільове використання ресурсів та досягнення запланованих результатів.

Не менш значущим є регіональний та муніципальний вимір проблеми. Українські міста суттєво різняться за масштабами руйнувань, економічним потенціалом і фінансовими можливостями, що вимагає диференційованих підходів до формування фінансово-економічних моделей відновлення з урахуванням специфіки кожної територіальної громади.

Таким чином, актуальність теми фінансово-економічного забезпечення проєктів реконструкції та відновлення українських міст зумовлена поєднанням воєнних, соціально-економічних та інституційних викликів, необхідністю розроблення ефективних механізмів фінансування відбудови, забезпечення сталого розвитку міст і підвищення результативності використання обмежених ресурсів. Дослідження зазначеної проблематики має вагоме наукове й практичне значення для формування державної та місцевої політики відновлення України.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та розроблення науково-практичних підходів до формування й удосконалення фінансово-економічного забезпечення проєктів реконструкції та відновлення українських міст, спрямованих на ефективну мобілізацію, раціональний розподіл і результативне використання фінансових ресурсів з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів, принципів сталого розвитку та євроінтеграційних орієнтирів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить, що проблематика фінансово-економічного забезпечення реконструкції та відновлення міст у післявоєнний період розглядається як комплексне міждисциплінарне явище, що поєднує економічні, інституційні, просторові та соціальні аспекти міського розвитку. У наукових працях наголошується, що відновлення міст не може зводитися виключно до фізичного відтворення зруйнованої інфраструктури, а має ґрунтуватися на стратегіч-

ному баченні довгострокового розвитку та фінансової стійкості територій [8; 15].

Дослідження, присвячені аналізу наслідків війни для міських агломерацій України, демонструють, що ключовими викликами для реконструкції є не лише масштабні матеріальні втрати, а й соціально-економічна дезінтеграція, депопуляція та трансформація економічної бази міст. У цих умовах фінансові ресурси повинні спрямовуватися не тільки на ліквідацію руйнувань, а й на відновлення функціональної ролі міст як центрів економічного зростання та соціальної концентрації [9].

Окремий блок наукових праць фокусується на ролі державно-приватного партнерства як одного з ключових інструментів фінансово-економічного забезпечення реконструкції міської інфраструктури. У цих дослідженнях ДПП розглядається як механізм залучення додаткових інвестиційних ресурсів, зниження бюджетного навантаження та підвищення ефективності управління проектами відновлення. Підкреслюється, що успішна реалізація ДПП-проектів можлива за умови формування стабільного інституційного середовища, прозорих процедур і збалансованого розподілу ризиків між публічним і приватним партнерами [10; 11; 15].

Досвід післявоєнної реконструкції інших країн, зокрема міст, що зазнали значних руйнувань у результаті збройних конфліктів, розкривається у працях, присвячених інтегрованому плануванню та збереженню міського середовища. Такі дослідження акцентують увагу на необхідності поєднання фінансово-економічних механізмів із просторовими та культурними аспектами реконструкції, що сприяє підвищенню довгострокової ефективності інвестицій та збереженню ідентичності міста [11].

У наукових оглядах, присвячених державно-приватним партнерствам у проектах міської регенерації, обґрунтовується, що ДПП є складним, але потенційно ефективним інструментом реалізації масштабних проектів реконструкції, особливо в умовах фінансових обмежень публічного сектору. Зазначається, що економічна ефективність таких проектів суттєво залежить від якості контрактних відносин, інституційної спроможності органів влади та рівня прозорості управління [12; 16].

Поряд із фінансовими аспектами значна увага в сучасних дослідженнях приділяється

проблемам ризиків у процесі реконструкції міст. Зокрема, підкреслюється, що висока невизначеність, пов'язана з безпековими, макроекономічними та інституційними чинниками, потребує впровадження ризик-орієнтованих підходів до планування та фінансування відновлювальних проектів. У цьому контексті фінансова ефективність трактується як здатність проекту забезпечити стійкі економічні та соціальні результати за умов мінімізації негативного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків [13; 14; 17; 18].

Отже, узагальнення наукових джерел дозволяє зробити висновок, що фінансово-економічне забезпечення реконструкції та відновлення міст повинно ґрунтуватися на поєднанні бюджетних, інвестиційних та партнерських інструментів, системному управлінні ризиками та орієнтації на довгострокову соціально-економічну ефективність. Такий підхід створює концептуальне підґрунтя для розроблення адаптивних моделей відновлення українських міст у післявоєнний період [1–12].

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансово-економічне забезпечення проектів реконструкції та відновлення міст є складною багаторівневою системою, що поєднує сукупність фінансових ресурсів, економічних інструментів, організаційних механізмів та управлінських рішень, спрямованих на досягнення визначених соціально-економічних результатів. Теоретико-методологічні засади такого забезпечення формуються на перетині теорій державних фінансів, інвестиційного менеджменту, регіональної економіки та теорії сталого розвитку.

У науковій літературі фінансово-економічне забезпечення розглядається як процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою реалізації певних програм або проектів. У контексті реконструкції міських територій воно набуває специфічних рис, зумовлених високим рівнем капіталомісткості проектів, тривалими строками реалізації, значною соціальною значущістю та підвищеними ризиками. Відповідно, фінансово-економічне забезпечення у цій сфері повинно ґрунтуватися на принципах комплексності, цільового спрямування, ефективності, прозорості та підзвітності.

Методологічною основою дослідження фінансово-економічного забезпечення проектів реконструкції є системний підхід, який

дозволяє розглядати відновлення міста як цілісний соціально-економічний організм. У межах цього підходу проекти реконструкції аналізуються не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку з бюджетною політикою, інвестиційним кліматом, демографічними процесами, ринком праці та інституційним середовищем територіальної громади.

Важливу роль у формуванні теоретичних засад відіграє програмно-цільовий підхід, який забезпечує ув'язку фінансових ресурсів з конкретними результатами реконструкції та індикаторами їх досягнення. Використання цього підходу дозволяє підвищити результативність фінансування, оптимізувати розподіл коштів між пріоритетними напрямками відновлення та посилити контроль за виконанням проектів.

Суттєвим елементом теоретико-методологічної бази є також проектний підхід, що передбачає структурування процесу реконструкції за фазами життєвого циклу проекту: передінвестиційна підготовка, планування, реалізація та оцінювання результатів. У межах цього підходу фінансово-економічне забезпечення включає розроблення кошторисів, фінансових моделей, оцінку витрат і вигод, а також аналіз чутливості та ризиків.

З позицій інституціональної теорії фінансово-економічне забезпечення реконструкції міст розглядається як результат взаємодії формальних і неформальних інститутів, включно з нормативно-правовим регулюванням, бюджетними процедурами, правилами залучення інвестицій та рівнем довіри між учасниками процесу відновлення. Недосконалість інституційного середовища значно знижує ефективність використання фінансових ресурсів, навіть за умови їх достатнього обсягу.

Методологічний інструментарій дослідження охоплює загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, порівняльний та факторний аналіз, економіко-статистичні методи, а також методи оцінювання економічної та соціальної ефективності інвестиційних проектів. Їх застосування дозволяє обґрунтувати доцільність залучення різних джерел фінансування та визначити оптимальні моделі фінансово-економічного забезпечення реконструкції.

Таким чином, теоретико-методологічні засади фінансово-економічного забезпечення

проектів реконструкції формують концептуальний фундамент для розроблення ефективних моделей відновлення українських міст. Вони забезпечують наукове обґрунтування управлінських рішень у сфері мобілізації та використання фінансових ресурсів і створюють передумови для досягнення сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Станом на кінець 2024 року фінансування проектів відновлення українських міст здійснюється в умовах триваючої повномасштабної війни, підвищеної макроекономічної нестабільності та значних фіскальних обмежень, що суттєво ускладнює реалізацію комплексних заходів з реконструкції міської інфраструктури. Масштабні руйнування житлового фонду, транспортних мереж, об'єктів соціальної та енергетичної сфери зумовили безпрецедентну потребу у фінансових ресурсах, яка значно перевищує можливість внутрішніх джерел фінансування [1; 2]. За результатами спільної оцінки Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та Організації Об'єднаних Націй (RDNA3), загальна потреба у відновленні та реконструкції України станом на кінець 2023 року оцінювалася у 486 млрд дол. США, при цьому значна частина втрат і майбутніх інвестиційних потреб припадала саме на міські території [1]. У 2024 році обсяг першочергових потреб у фінансуванні відновлення оцінювався на рівні близько 15 млрд дол. США, однак фактичне забезпечення цих потреб становило лише близько третини необхідних коштів, що свідчить про наявність істотного фінансового розриву між запитами та реальними можливостями фінансування [1; 5].

Державний бюджет України у 2024 році залишався основним інструментом забезпечення базових функцій держави, соціальної стабільності та макроекономічної рівноваги, проте його можливості щодо фінансування капітальних проектів відновлення міських територій були суттєво обмеженими. Домінування видатків на сектор безпеки й оборони, частка яких перевищувала половину всіх бюджетних витрат, значно звузило бюджетний простір для інфраструктурних інвестицій у реконструкцію міст [2; 7]. Фінансування відновлювальних заходів у межах державного бюджету здійснювалося переважно через цільові програми та фонди, зокрема шляхом надання субвенцій місцевим бюджетам, вико-

ристання коштів Державного фонду регіонального розвитку та реалізації окремих урядових програм швидкого реагування, однак обсяги таких ресурсів були обмеженими та зосереджувалися передусім на ліквідації наслідків руйнувань і підтриманні функціонування критичної інфраструктури, а не на повноцінній модернізації міського середовища [6; 7].

Місцеві бюджети українських міст у 2024 році відігравали важливу роль у фінансуванні невідкладних відновлювальних заходів, особливо у відносно безпечних регіонах та тилових громадах, однак їхні фінансові можливості суттєво відрізнялися залежно від рівня економічної активності, стану податкової бази та демографічних змін, пов'язаних із внутрішнім переміщенням населення [6]. Більшість територіальних громад стикалася з дефіцитом власних фінансових ресурсів, що обмежувало їхню здатність виступати співфінансистами масштабних проєктів реконструкції та залучати позабюджетні джерела фінансування, зумовлюючи високу залежність муніципалітетів від трансфертів із державного бюджету та міжнародної допомоги [7].

На цьому тлі міжнародна фінансова допомога станом на кінець 2024 року залишалася ключовим джерелом фінансування процесів відновлення українських міст. Значні обсяги ресурсів надавалися у формі грантів, пільгових кредитів, гарантій і технічної допомоги з боку міжнародних фінансових організацій та держав-партнерів [3; 5]. Світовий банк відігравав провідну роль у мобілізації фінансових ресурсів для відновлення України, поєднуючи бюджетну підтримку з фінансуванням окремих інфраструктурних проєктів у сферах житла, енергетики, транспорту та муніципальних послуг [1; 2]. Європейський Союз забезпечував макрофінансову стабільність України та формував інституційні механізми довгострокової підтримки відновлення в межах програм фінансової та економічної допомоги [3]. Європейський банк реконструкції та розвитку у 2024 році суттєво наростив обсяги фінансування, спрямовуючи ресурси насамперед на проєкти з енергетичної безпеки, розвитку транспортної та муніципальної інфраструктури, а також підтримки приватного сектору, водночас прямий доступ органів місцевого самоврядування до цих ресурсів залишався обмеженим і здебільшого опосередковувався

через державні інституції або великі рамкові програми [4; 6].

Попри значну міжнародну підтримку, фінансування проєктів відновлення українських міст наприкінці 2024 року характеризувалося низкою системних проблем, серед яких ключовими залишалися розрив між реальними фінансовими потребами та доступними ресурсами, складність адміністративних процедур, високі вимоги до проєктної підготовки та обмежена інституційна спроможність органів місцевого самоврядування [1; 6; 7]. Крім того, зростання частки кредитних ресурсів у структурі міжнародної фінансової допомоги формувало потенційні ризики посилення боргового навантаження в середньо- та довгостроковій перспективі, що актуалізує потребу у впровадженні збалансованих моделей фінансово-економічного забезпечення відновлення міських територій із акцентом на грантові ресурси, партнерські інструменти та залучення приватного капіталу [3; 6].

Економічна ефективність проєктів реконструкції та відновлення міст є ключовим критерієм обґрунтування доцільності використання значних фінансових ресурсів, залучених у процесі відбудови. В умовах обмеженості бюджетних коштів і високої залежності від зовнішньої фінансової допомоги оцінювання ефективності набуває особливого значення, оскільки дозволяє співвіднести вкладені ресурси з очікуваними економічними, соціальними та інфраструктурними результатами.

Економічна ефективність проєктів реконструкції проявляється насамперед через відновлення та нарощування економічного потенціалу міських територій, створення робочих місць, стимулювання ділової активності та зростання податкової бази. Реалізація відновлювальних проєктів у сфері житла, транспорту, енергетики та соціальної інфраструктури формує мультиплікативний ефект, який поширюється на суміжні галузі та сприяє загальному економічному пожвавленню. Водночас оцінка економічної ефективності таких проєктів має виходити за межі традиційного фінансового аналізу та враховувати довгострокові соціально-економічні вигоди, зокрема підвищення якості життя населення, зменшення міграційних втрат та посилення інвестиційної привабливості міст.

Державно-приватне партнерство відіграє важливу роль у процесі відновлення міст,

оскільки забезпечує залучення приватного капіталу, управлінської експертизи та інноваційних рішень до реалізації інфраструктурних і соціально значущих проєктів. Використання механізмів ДПП дає змогу зменшити фіскальне навантаження на державний і місцеві бюджети, прискорити реалізацію проєктів реконструкції та підвищити ефективність використання фінансових ресурсів. У межах відновлення міст ДПП є особливо актуальним у сферах житлового будівництва, транспорту, енергетики та комунального господарства, де поєднання публічних інтересів і приватних інвестицій створює передумови для стійкого розвитку міських територій та покращення якості життя населення.

Методологічно оцінювання ефективності проєктів реконструкції доцільно здійснювати з використанням комплексного підходу, який поєднує фінансові показники, зокрема співвідношення витрат і вигод, із показниками соціальної та економічної результативності. Особливістю відновлювальних проєктів є те, що їх економічний ефект часто має відкладений характер і не завжди може бути безпосередньо відображений у фінансових доходах, що потребує застосування розширених методів аналізу.

Поряд із потенційною економічною вигодою проєкти реконструкції міст супроводжуються значними ризиками, які можуть істотно впливати на їх результативність. Одним з основних є фінансовий ризик, пов'язаний з нестабільністю джерел фінансування, можливими затримками надходження коштів та зростанням вартості реалізації проєктів. В умовах післявоєнного відновлення такі ризики посилюються коливаннями валютних курсів, інфляційними процесами та змінами у пріоритетах донорської підтримки.

Суттєвими є також інституційні та управлінські ризики, що виникають унаслідок недосконалості нормативно-правового регулювання, обмеженої управлінської спроможності на місцевому рівні та складності координації численних учасників процесу реконструкції. Неefективне управління проєктами, відсутність чітких механізмів контролю та непрозорість використання коштів знижують економічну віддачу навіть за наявності достатнього фінансування.

Окрему групу становлять соціально-економічні ризики, пов'язані з демографічними змінами, міграційними процесами та нерівно-

мірністю розвитку територій. Втрата частини трудового потенціалу, зниження купівельної спроможності населення та невизначеність щодо повернення мешканців до відновлених міст можуть обмежувати очікуваний економічний ефект від реалізації реконструкційних проєктів.

Високий рівень невизначеності характерний і для зовнішніх ризиків, зокрема пов'язаних із триваючими безпековими загрозами, політичними чинниками та загальною макроекономічною кон'юнктурою. Ці обставини ускладнюють довгострокове прогнозування результатів проєктів та потребують впровадження гнучких механізмів управління ризиками.

Зменшення ризиків і підвищення економічної ефективності проєктів реконструкції потребують застосування системних підходів до їх планування та реалізації, включно з попереднім економічним обґрунтуванням, поетапною реалізацією, диверсифікацією джерел фінансування та підвищенням прозорості управління. Урахування ризиків на ранніх стадіях проєктування дозволяє підвищити стійкість проєктів та забезпечити досягнення запланованих соціально-економічних результатів.

Економічна ефективність проєктів реконструкції українських міст є результатом збалансованого поєднання фінансових ресурсів, управлінських рішень та інституційного середовища, тоді як ризики виступають об'єктивним чинником, що потребує системного управління. Їх урахування є необхідною передумовою забезпечення сталого розвитку міських територій у процесі післявоєнного відновлення.

Вдосконалення фінансово-економічного забезпечення відновлення українських міст вимагає переходу від фрагментарних та переважно екстрених механізмів фінансування до системного, довгостроково орієнтованого підходу, спрямованого на забезпечення стійкості міського розвитку. Одним із ключових напрямів є формування багатоканальної моделі фінансування, яка поєднує ресурси державного та місцевих бюджетів, міжнародну фінансову допомогу, приватні інвестиції та інструменти державно-приватного партнерства. Такий підхід дозволяє диверсифікувати фінансові ризики, підвищити загальні обсяги доступних ресурсів і зменшити залежність від одного джерела фінансування.

Важливим напрямом удосконалення є підвищення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні проєктів відновлення шляхом розширення їх фінансової автономії та зміцнення власної дохідної бази. Це передбачає стимулювання місцевого економічного розвитку, ефективніше використання комунального майна, застосування муніципальних запозичень, а також удосконалення міжбюджетних трансфертів з урахуванням масштабів руйнувань і реальних потреб територіальних громад. Посилення фінансової спроможності міст створює передумови для їх активнішої участі у формуванні та реалізації проєктів реконструкції.

Суттєвий потенціал має розвиток механізмів державно-приватного партнерства, які дають змогу залучити приватний капітал до відновлення інфраструктури та об'єктів міського господарства. Застосування таких інструментів є особливо доцільним у сферах житлового будівництва, транспортної інфраструктури, енергетики та комунальних послуг. Для цього необхідним є забезпечення стабільного нормативно-правового середовища, зниження інвестиційних ризиків, а також надання державних гарантій і механізмів страхування воєнних ризиків.

Окремим напрямом удосконалення фінансово-економічного забезпечення є підвищення ефективності управління міжнародною фінансовою допомогою. Йдеться про удосконалення координації донорських програм, узгодження їх із національними та муніципальними пріоритетами відновлення, а також забезпечення прозорості та підзвітності використання залучених коштів. Важливе значення має перехід від короткострокових програм екстреної допомоги до довгострокових інвестиційних інструментів, зорієнтованих на сталий розвиток міст і модернізацію їх інфраструктури.

Не менш актуальним напрямом є впровадження сучасних фінансово-економічних інструментів оцінювання ефективності проєктів відновлення. Це включає застосування методів соціально-економічного аналізу, оцінки витрат і вигод, а також врахування екологічних та соціальних ефектів відновлювальних заходів. Такий підхід дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень та спрямувати обмежені ресурси на проєкти з найвищим інтегральним ефектом для територіальних громад.

Крім того, перспективним напрямом є інтеграція принципів сталого розвитку та «зеленої» економіки у фінансово-економічні моделі відновлення міст. Орієнтація на енергоефективні технології, відновлювані джерела енергії та екологічно безпечні рішення відкриває можливості для залучення цільових міжнародних фондів і «зелених» фінансових інструментів, водночас сприяючи підвищенню якості міського середовища.

Вдосконалення фінансово-економічного забезпечення відновлення українських міст має базуватися на комплексному поєднанні бюджетних, інвестиційних та інституційних інструментів, посиленні ролі місцевого рівня управління та активному залученні приватного і міжнародного капіталу. Реалізація зазначених напрямів створює підґрунтя для стійкого, економічно обґрунтованого та соціально орієнтованого відновлення міських територій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження встановлено, що фінансово-економічне забезпечення проєктів реконструкції та відновлення українських міст є одним із ключових чинників успішного післявоєнного розвитку територій та відновлення їх соціально-економічного потенціалу. Масштаби руйнувань міської інфраструктури й обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів зумовлюють необхідність формування системного, багаторівневого підходу до фінансування відновлювальних процесів.

Домінуючу роль у фінансуванні відновлення міст відіграє міжнародна фінансова допомога, тоді як можливості державного та місцевих бюджетів залишаються суттєво обмеженими через пріоритетність витратків на безпеку й оборону та нерівномірну фінансову спроможність територіальних громад. Це обумовлює наявність значного фінансового розриву між потребами відновлення та фактично доступними ресурсами.

Підвищення економічної ефективності проєктів реконструкції можливе лише за умови поєднання фінансових, соціальних і довгострокових економічних ефектів, а також за рахунок урахування та системного управління фінансовими, інституційними, соціально-економічними й безпековими ризиками. Особливої уваги потребує оцінювання ефективності проєктів з позицій сталого розвитку та якості міського середовища.

Вдосконалення фінансово-економічного забезпечення відновлення міст має здійснюватися шляхом запровадження багатоканальних моделей фінансування, посилення ролі місцевих бюджетів, активного залучення державно-приватного партнерства та підвищення ефективності управління міжнародною фінансовою допомогою. Важливим напрямом є також інтеграція «зелених» і інноваційних фінансових інструментів у процеси міської реконструкції.

Відновлення українських міст потребує комплексного фінансово-економічного підходу, орієнтованого не лише на відтворення зруйнованих об'єктів, а й на формування стійких, конкурентоспроможних і соціально орієнтованих міських територій. Реалізація запропонованих підходів створює підґрунтя для ефективного використання обмежених фінансових ресурсів та забезпечення довгострокового розвитку міст України.

Література

1. Кабінет Міністрів України; World Bank Group; European Commission; United Nations. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment (RDNA3). Київ, 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment>
2. World Bank Group. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – December 2023. Washington : World Bank, 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>
3. Council of the European Union. EU financial assistance to Ukraine. Brussels, 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-solidarity-financial-support>
4. European Bank for Reconstruction and Development. EBRD deploys record €2.4 billion in Ukraine in 2024. London, URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/EBRD-deploys-record--2-4-billion-in-Ukraine-in-2024.html>
5. United Nations Development Programme. Support to the Economic Recovery of Ukraine. Kyiv, 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications>
6. Organisation for Economic Co-operation and Development. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. Paris : OECD, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications /rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63a6b479-en.html
7. Bankwatch Network. Local budgets and the reconstruction of Ukraine : briefing paper. Brussels, 2023. URL: <https://bankwatch.org/publication/local-budgets-and-the-reconstruction-of-ukraine>
8. Захарова О. В. Світова практика післявоєнного відновлення та сценарування розвитку міст: перспективи для України. Вісник економіки, 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2023-54-9>.
9. Kravchenko K., Niemets L., Sehida K. War consequences and prospects for post-war reconstruction (case of Ukrainian urban agglomerations). Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Geology. Geography. Ecology, 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2024-61-16>.
10. Kruhlov V. V. Public-private partnership as a tool for infrastructural recovery of Ukrainian cities. Pressing Problems of Public Administration, 2022. Vol. 1, No. 60. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-04>.
11. Dimelli D., Kotsoni A. The reconstruction of post-war cities—proposing integrated conservation plans for Aleppo's reconstruction. Sustainability, 2023. Vol. 15(6). DOI: <https://doi.org/10.3390/su15065472>.
12. de Paula P. V., Marques R. C., Gonçalves J. M. Public–private partnerships in urban regeneration projects: A review. Journal of Urban Planning and Development, 2023. Vol. 149(1). DOI: <https://doi.org/10.1061/JUPDDM.UPENG-4144>.
13. Helbing D. et al. Resilient recovery and reconstruction of cities after large-scale disruptions. Philosophical Transactions of the Royal Society A, 2024. Vol. 382. DOI: <https://doi.org/10.1098/rsta.2024.0113>.
14. Nazarenko I., Nazarenko M., Gorobinska I., Horobinskyi A. Financial mechanism for post-war reconstruction of Ukrainian cities in the context of sustainable development // Bulletin of the National Transport University. 2024. No. 61(3). P. 331–342. <https://doi.org/10.33744/0365-8171-2024-116.1-331-342>
15. Matviichuk D. The role of additional funding sources in ensuring the stability of local budgets: Challenges and prospects in the post-war reconstruction context // Economy and Society. 2024. No. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-147>
16. Pelekhatyi A. O., Symanych N. B. Alternative sources of financing for the development of territorial communities in the period of post-war reconstruction // Visnyk Ekonomiky. 2024. No. 61. <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-61-9>
17. Zubenko V. Budgetary tools of public management of the reconstruction and restoration processes in local communities of Ukraine // Theory and Practice of Public Administration. 2023. No. 2(77). <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-10>
18. Al-Asadi M. Financing resources for reconstruction in severely conflict-affected countries // Review of Middle East Economics and Finance. 2021. Vol. 17, No. 1. P. 1–25. <https://doi.org/10.1515/rmeef-2020-0025>

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine, World Bank Group, European Commission, & United Nations. (2024). Updated Ukraine recovery and reconstruction needs assessment (RDNA3). <https://www.undp.org/ukraine/publications/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment>
2. World Bank Group. (2024). Ukraine rapid damage and needs assessment: February 2022 – December 2023. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>

3. Council of the European Union. (2024). EU financial assistance to Ukraine. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-solidarity-financial-support/>
4. European Bank for Reconstruction and Development. (2025). EBRD deploys record €2.4 billion in Ukraine in 2024. <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/EBRD-deploys-record--2-4-billion-in-Ukraine-in-2024.html>
5. United Nations Development Programme. (2024). Support to the economic recovery of Ukraine. <https://www.undp.org/ukraine/publications>
6. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). Rebuilding Ukraine by reinforcing regional and municipal governance. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63a6b479-en.html
7. Bankwatch Network. (2023). Local budgets and the reconstruction of Ukraine. <https://bankwatch.org/publication/local-budgets-and-the-reconstruction-of-ukraine>
8. Zakharova, O. V. (2023). World practice of post-war reconstruction and city development scenario planning: Prospects for Ukraine. *Visnyk ekonomiky*, (54). <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2023-54-9>
9. Kravchenko, K., Niemets, L., & Sehida, K. (2024). War consequences and prospects for post-war reconstruction (case of Ukrainian urban agglomerations). *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Geology, Geography, Ecology*, (61). <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2024-61-16>
10. Kruhlov, V. V. (2022). Public-private partnership as a tool for infrastructural recovery of Ukrainian cities. *Pressing Problems of Public Administration*, 1(60). <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-04>
11. Dimelli, D., & Kotsoni, A. (2023). The reconstruction of post-war cities: Proposing integrated conservation plans for Aleppo's reconstruction. *Sustainability*, 15(6), Article 5472. <https://doi.org/10.3390/su15065472>
12. de Paula, P. V., Marques, R. C., & Gonçalves, J. M. (2023). Public-private partnerships in urban regeneration projects: A review. *Journal of Urban Planning and Development*, 149(1). <https://doi.org/10.1061/JUPDDM.UPENG-4144>
13. Helbing, D., et al. (2024). Resilient recovery and reconstruction of cities after large-scale disruptions. *Philosophical Transactions of the Royal Society A*, 382. <https://doi.org/10.1098/rsta.2024.0113>
14. Nazarenko, I., Nazarenko, M., Gorobinska, I., & Horobinskyi, A. (2024). Financial mechanism for post-war reconstruction of Ukrainian cities in the context of sustainable development. *The National Transport University Bulletin: A Scientific and Technical Journal*, 61(3), 331–342. <https://doi.org/10.33744/0365-8171-2024-116.1-331-342>
15. Matvichuk, D. (2024). The role of additional funding sources in ensuring the stability of local budgets: Challenges and prospects in the post-war reconstruction context. *Economy and Society*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-147>
16. Pelekhayti, A. O., & Symanych, N. B. (2024). Alternative sources of financing for the development of territorial communities in the period of post-war reconstruction. *Visnyk Ekonomiky*, (61). <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-61-9>
17. Zubenko, V. (2023). Budgetary tools of public management of the reconstruction and restoration processes in local communities of Ukraine. *Theory and Practice of Public Administration*, 2(77). <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-10>
18. Al-Asadi, M. (2021). Financing resources for reconstruction in severely conflict-affected countries. *Review of Middle East Economics and Finance*, 17(1), 1–25. <https://doi.org/10.1515/rmeef-2020-0025>

FINANCIAL AND ECONOMIC SUPPORT FOR PROJECTS OF RECONSTRUCTION AND RENOVATION OF UKRAINIAN CITIES

Abstract. *The article examines the issues of financial and economic support for reconstruction and restoration projects in Ukrainian cities in the context of ongoing armed aggression and post-war economic transformation. The relevance of the topic is due to the unprecedented scale of destruction of urban infrastructure, a significant reduction in domestic financial resources, and the high dependence of restoration processes on international financial assistance. It has been established that traditional approaches to financing reconstruction based on budgetary resources are insufficient to ensure the comprehensive and sustainable development of urban areas.*

The study summarizes the theoretical and methodological principles of forming financial and economic support for reconstruction, clarifies the essence and features of the application of systemic, program-targeted, and project approaches in urban restoration. An analysis of the current state of financing for reconstruction projects in Ukrainian cities as of the end of 2024 was conducted, revealing the dominant role of international financial assistance, limited capabilities of state and local budgets, and the presence of a significant financial gap between restoration needs and actually available resources. Particular attention is paid to assessing the economic efficiency of reconstruction projects, which is considered not only from the perspective of financial payback, but also through the prism of socio-economic effects, impact on employment, investment attractiveness and quality of the urban environment. The key risks of the implementation of reconstruction projects are analyzed, in particular financial, institutional, socio-economic and security, which can significantly affect the effectiveness of the use of attracted resources.

The direction of integration of improving the financial and economic support of urban reconstruction is substantiated, among which the introduction of many channel financing models, strengthening the

financial efficiency of territorial communities, development of public-private partnership mechanisms, increasing the efficiency of management of international financial assistance and the principles of sustainable and "green" development in the processes. reconstruction. It is concluded that the implementation of the proposed approaches creates the prerequisites for increasing the efficiency of the use of limited financial resources and ensuring long-term, economically justified reconstruction of Ukrainian cities.

Keywords: investment projects, development projects, project evaluation. financial and economic support; urban renewal, reconstruction, renewal projects; residential, industrial, public, religious facilities; development; international financial assistance; local budgets; public-private partnership; economic efficiency; risk management; risks; life cycle of real estate objects; project life cycle; international experience.

Gonchar V.V.

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

Kalinin O.V.

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

Korytko D.H.

Candidate of Law,
LLC "Ukrainian Construction Additive Technologies"